

ضرورت بازنگری در سیاست‌ها و مقررات

غلامحسین محسنی اژه‌ای، در جمع‌بندی نشست‌سران قواگفت: «امید است در سال ۱۴۰۴ با هماهنگی میان ارکان مختلف نظام، همت مردم و تلاش همه کارگزاران، گامی بلند در مسیر تحقق شعار سال، بهبودشاخص‌های اقتصادی و به‌ویژه گشایش در معیشت مردم برداشته شود.» رئیس قوه قضائیه در تبیین الزامات تحقق شعار سال، به چند محور کلیدی اشاره کرد و گفت: «از مهم‌ترین مؤلفه‌ها برای سرمایه‌گذاری در بخش تولید، تأمین امنیت سرمایه‌گذاری است. این امنیت باید هم در بُعد تدوین قوانین و مقررات تضمین شود و هم در حوزه اجرا و نظارت و از جمله از سوی دستگاه‌های نظارتی و قوه قضائیه نیز مورد اهتمام قرار گیرد.» اژه‌ای با تأکید بر ضرورت تأمین نقدینگی برای رشدتولیدافزود: «نقدینگی مورد نیاز؛ بخش تولید، با توجه به شرایط اقتصادی کشور، باید از مسیر صحیح و از جمله از طریق نظام بانکی تأمین شود. دولت، بانک مرکزی و وزارت اقتصاد در تلاش هستند تا تسهیلات بانکی به سمت فعالیت‌های مولد هدایت شود و از ورود نقدینگی به حوزه‌های غیر مولد یا کاذب جلوگیری شود.» رئیس قوه قضائیه یکی دیگر از ضرورت‌های تحقق شعار سال را مردمی‌سازی اقتصاد و تولید دانست و خاطر نشان کرد: «اقتصادسرمایه‌گذاری در تولید نباید به گروه یا طیف خاصی محدود شود. با عزمی که در دولت مشاهده می‌شود، باید زمینه‌ای فراهم شود که مردم به صورت گسترده در سرمایه‌گذاری و تولید مشارکت داشته باشند.» اژه‌ای همچنین با تأکید بر لزوم حمایت هدفمند و اولویت‌محور از تولید، گفت: «در بخش‌هایی مانند کشاورزی و صنعت، باید اولویت‌ها مشخص شود تا با برنامه‌ریزی دولت و مشارکت سایر قوا و نهادها، منابع و امکانات به‌درستی هدایت شده و تخصیص یابد. این اولویت‌ها باید هم برای مردم و هم برای دستگاه‌های اجرایی روشن باشد.» رئیس قوه قضائیه در بخش پایانی سخنان خود، با اشاره به ضرورت بازنگری در سیاست‌ها، مقررات و حتی برخی قوانین، متناسب با شرایط فعلی کشور و در راستای خنثی‌سازی تحریم‌ها، تصریح کرد: «با همکاری مجلس، دولت، قوه قضائیه، بخش خصوصی و نیز متخصصان و کارشناسان، بازنگری در سیاست‌ها و مقررات باید در دستور کار قرار گیرد و در بازه زمانی مشخص به اجرا درآید، تا نتایج آن به صورت ملموس قابل ارائه به مردم باشد. لازم است بتوانیم به شکل شفاف به مردم گزارش دهیم که در هر مرحله چه اقداماتی انجام شده و کشور در مسیر تحقق شعار سال چه میزان پیشرفت داشته است.»

رفع مصادیق فساد با FATF داخلی

مسعود پزشکیان، در جمع معاونان و مدیران وزارت دادگستری گفت: «امروز با کمک ابزارها و روش‌های نوین متکی بر تکنولوژی‌های مدرن، این امکان وجود دارد که با تعریف عملیاتی کدیستی، کم ملی، کد کالا و اجرای برخی قوانین مثل ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مکرر تا حد بسیار زیادی بستر وقوع فساد را از بین برد؛ ما اگر FATF داخلی را اجرا کنیم، بسیاری از مصادیق فساد بدون نیاز به حضور و رصد میدانی، صرفاً با رصد داده‌ها و اطلاعات اصلاح و رفع خواهند شد. به این شکل حتی می‌توانیم دولت را نیز کوچک و چابک کنیم.» رئیس‌جمهور عدالت را نور چشم هر جامعه‌ای توصیف و گفت: «اگر این سامانه‌های داده‌محور اجرا شوند، عدالت، انصاف و حق در جامعه اجرا خواهند شد. اگر کاداستر در کشور به طور کامل اجرا شده بود، آیا امروز شاهد زمین‌خواری، کوه‌خواری و جنگل‌خواری بودیم. وقتی متون ادعیه، روایات و آیات را مرور می‌کنیم، می‌بینیم که هیچ قانون و قاعده مشابهی در جهان در این حد متعالی و انسان‌دوستانه نیست. ما باید تلاش کنیم عامل به این دستورات و توصیه‌ها باشیم. دولت در حال تهیه طرح‌هایی برای حمایت از معیشت اقشار محروم‌تر، بر پایه محویت مساجد، محلات و خانواده‌ها است و از نهادهای مرتبط با مساجد و محلات برای جمع‌آوری اطلاعات لازم و نیز اجرای این طرح‌ها کمک خواهیم گرفت.»

سیاست

POLITICS

برونده حقوقی

رسانه‌ها و پرونده‌ها

بررسی برخی مسائل حقوقی و قضایی در سال ۱۴۰۳ و چشم‌انداز پیش روی نظام حقوقی کشور

والهه محمدی و نیلوفر حامدی تا توماج صالحی، امیر حسین مقصدلو(تللو)و... که برخی به‌ص‌دور حکم رسیده و برخی ادامه رسیدگی به آن به‌سال ۱۴۰۴ موکول شد.

علاوه بر این موارد، مجموعه مسائل حقوقی نیز مطرح شد که کارشناسان به‌اظه‌ار نظر درباره آن پرداختند.

اداره کشور بدون رئیس‌جمهور، یکی از اولین مسائل که بسیاری از حقوق‌دانان حوزه حقوق اساسی و حقوق عمومی نسبت به آن اظهار نظر کردند؛ پس از حادثه سقوط بالگرد سیدابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری رقم خورد و آن هم مربوط به نحوه اداره کشور در بازه زمانی نداشتن رئیس‌جمهور تا برگزاری انتخابات بود.

قانون حجاب و عدم ابلاغ آن: از جمله دیگر موضوعاتی که حقوق‌دانان سال ۱۴۰۳ هم درباره آن سخن گفتند؛ قانون حجاب است که تندر‌وه‌های داخل و خارج مجلس نسبت به عدم ابلاغ آن از سوی رئیس‌جمهوری و رئیس‌مجلس واکنش نشان دادند.

تجمعات اعتراض‌آمیز: قانونی بودن و غیرقانونی بودن آن: از جمله مواردی که تا روزهای اول سال ۱۴۰۴ بر سر آن بحث بود؛ همین برگزاری تجمعات به شکل غیرقانونی بود؛ دلیلش هم حضور جمعیتی ر‌وه‌رو ی مجلس در اعتراض به عدم ابلاغ قانون حجاب بود که در نهایت جمع شد. در همه این روزها حقوق‌دانان و فعالان سیاسی درباره بر‌خورد دوگانه با معترضان سخن گفتند.

صدیقی امام جمعه تهران نیز آمده بود و در ابتدای سال ۱۴۰۳ این موضوع در رسانه‌ها مطرح شد و پرونده مدرسه علمیه امام خمینی در منطقه ازگل تهران که تحت ت‌ولیت کاظم صدیقی، امام جمعه تهران اداره می‌شد؛ خبرساز شد و بحث‌ها بر سر نحوه رسیدگی به این پرونده به میان آمد.

پرونده جای دیش: یکی از بزرگ‌ترین پرونده‌های دستگاه قضایی است که در سال ۱۴۰۳ مورد رسیدگی قرار گرفت و حکم قطعی برای ۴۲ نفر از متهمان آن صادر شد و در آن دو وزیر دولت سیزدهم، سیدجوادساداتی‌نژادوسیدرضافاطمی‌امین مجرم شناخته شدند.

پرونده فرزندان معاون اول قوه قضائیه: مسعود ستایشی، سخنگوی سابق دستگاه قضا در چهارم مهرماه سال ۱۴۰۲ در نشست خبری در خصوص بازداشت یا احضار فرزندان یکی از مقامات ارشد دستگاه قضایی خبر داد. این پرونده مربوط به گروه صنعتی رسمی صفا بود که در دی‌ماه سال ۱۴۰۳ امیر حسین مصدق کهنمویی و محمدصادق مصدق کهنمویی فرزند محمدمصدق کهنمویی، معاون اول وقت قوه قضائیه در آن مجرم شناخته شدند.

همچنین در کنار پرونده‌های حوزه اجتماعی و جنایی سال گذشته مانند پرونده امیرمحمدخالقی، منصوره قدیری جاوید پرونده برخی چهره‌های مختلف سیاسی، رسانه‌ای و هنری نیز مورد رسیدگی قرار گرفت. از صادق زیباکلام، یاشار سلطانی

گروه سیاست: در بزنگاه ورود به سال جدید و روزهای ابتدایی هر سال آنچه از دیدگان بسیاری از مردم و به‌ویژه تحلیلگران می‌گذرد رخدادهای مهم سال گذشته است و در پی آن نگاه به شرایط فعلی و پیش‌بینی آینده نیز از جمله مواردی است که خواسته و گاه ناخواسته به آن توجه می‌شود. در این بین حوزه حقوقی و قضایی کشور معمولاً از آن دست حوزه‌هایی است که اگر چه تقریباً درگیر با سایر حوزه‌هاست و ارتباط تنگاتنگ آن با این سایرین و به‌ویژه آنجا که مسئله احقاق حق با بر‌خورد با افراد به میان می‌آید، به هیچ‌کسی پوشیده نیست اما شاید کمتر به این سه‌گانه گذشته، حال و آینده آن توجه می‌شود. طی سال گذشته هرازگاهی در پی انتشار اخبار مختلف به‌ویژه در حوزه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ضرورت اظهار نظر حقوق‌دانان و کارشناسان حوزه حقوق نیز به میان آمد. در این بین پرونده‌هایی نیز مطرح و به فضای رسانه‌ای هم کشیده شد. به عبارتی در دو حوزه حقوقی و قضایی حقوق‌دانان در سال گذشته به اظهار نظر پرداختند. بر همین اساس در این متن به آنچه گذشت توجه می‌شود و در ادامه سه حقوق‌دان به سه موضوع حقوقی یکی با نگاه به یک پرونده حقوقی در سال گذشته، دیگری به مسله حقوقی در روزهای اخیر و آخری به چالش‌های نظام حقوقی در سال آتی می‌پردازد. از جمله مهم‌ترین پرونده‌های قضایی که در فضای رسانه‌ای در سال ۱۴۰۳ پیگیری شد:

پرونده باغ ازگل: در پایان سال ۱۴۰۲ درباره باغی در منطقه ازگل اطلاعاتی منتشر شد که در آن نام کاظم

یکی از رویدادهای حقوقی جالب‌توجه در سال گذشته شکایت مطروحه علیه پرویز ثابتی بود. به تاریخ دهم فوریه سال جاری میلادی، سه شخص حقیقی مذکر با هویت ناشناس در دادگاه ناحیه مرکزی ایالت فلوریدا (شعبه اورلاندو) علیه ثابتی اقامه دعوا کردند. پرویز ثابتی قائم‌مقام سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک) و رئیس اداره سوم آن بود و متولی امنیت داخلی کشور محسوب می‌شد. آوازه قساوت ثابتی در مواجهه با مخالفان حکومت پهلوی میان گروه‌های سیاسی مبارز آن دوران ر‌زبانزد بود و روایت‌های بسیاری از رفتارهای او در تاریخ شفاهی و کتبی نقل شده است. با پیروزی انقلاب اسلامی، ثابتی به آمریکا مهاجرت کرد و برای چهل و چهار سال از دید عموم پنهان شد. تا اینکه هم‌زمان با ناآرامی‌های ۱۴۰۱، تصویری از او در کنار همسر و دخترش در توئیتر انتشار یافت؛ رویدادی که سبب شد خواهان این پرونده فرصت بیرون آمدنِ ثابتی از خفا را غنیمت شمرده و او را

دیروز

محتمل می‌داند، بازتأسیس ساواک اسباب هراس ایشان شده. همچنین، صلاحیت شخصی دادگاه مربوطه از رهگذر اقامت ثابتی در حوزه قضایی شهر اورلاندو (ایالت فلوریدا) ذیل پاراگراف ۱۷ توجیه می‌شود.

خواهان با نام ساختگی جان دو (John Doe) در دادرسی حاضر می‌شوند، هفتاد و دو، هشتاد و پنج و شصت و هشت ساله هستند و جملگی در ایالت کالیفرنیا سکونت دارند. آنها ادعا می‌کنند شکنجه و بازداشت خودسرانه آنها توسط ساواک با تصمیم و هماهنگی ثابتی اتفاق افتاده. در پاراگراف‌های ۳۵ و ۳۶ گفته می‌شود ثابتی هنگام تصدی، خشونت علیه مخالفان سیاسی شاه را به اوج رساند و ساواک خارج از مدار نظارت قضایی به تعقیب، بازداشت، شکنجه و در مواردی سلب حیات از این اشخاص مبادرت ورزید. همچنین، در پاراگراف ۴۰ گفته شده روش‌های اعمال شکنجه با حضور ثابتی در ساواک به شکل قابل ملاحظه‌ای خشونت‌آمیزتر شدند. نکته قابل توجه در این دادخواست این است که بخش زیادی از آن به شرح و بسط تاریخ معاصر پرداخته که در پرتو عدم آشنایی قضات آمریکایی با رویدادهای این برهه زمانی در ایران چندان عجیب نیست.

پاراگراف‌های ۴۷ تا ۷۱ از این دادخواست نیز به انتساب مسئولیت شکنجه به ثابتی اختصاص یافته‌اند. لیکن ادله ارائه شده در این بخش به واسطه عدم امکان ارزیابی، قانع‌کننده به نظر نمی‌رسند. ادله‌ای شامل طیف وسیعی از مکتوبات در دسترس عموم همچون مصاحبه پهروز وئوفی درباره فیلم گوزن‌ها، یا کتاب «اعترافات شکنجه‌شدگان» از پرواند آبراهامیان.

در پاراگراف ۱۴۲، قواعد حقوقی نقض شده توسط ثابتی عنوان می‌شوند که غیر از «قانون ادعای شکنجه اتباع بیگانه» (مصوب ۱۹۴۸)

امروز

در یک جامعه هستند. در این چار‌چوب، دولت مرکزی به‌عنوان نهادی که این

حاکمیت را اجرا می‌کند، اقتدار خود را از اراده ملت می‌گیرد و وظیفه دارد نظم،

امنیت و عدالت را در جامعه برقرار کند.

اقتدار دولت مرکزی، که معمولاً از طریق قانون‌گذاری، اجرا و قضاوت اعمال می‌شود، به میزان مشروعیت و کارآمدی آن بستگی دارد. این اقتدار زمانی پایدار است که با رضایت مردم و در چار‌چوب قانون عمل کند. قانون در اینجا نقش واسطه‌ای حیاتی دارد؛ زیرا هم ابزار اعمال اقتدار دولت است و هم محدوده‌ای برای جلوگیری از سوءاستفاده از قدرت. به عبارت دیگر، قانون به‌دولت مشروعیت می‌بخشد و در عین حال حقوق شهروندان را در برابر خودسری‌های احتمالی دولت محافظت می‌کند.

رابطه این سه عنصر یک تعادل پویاست. تضعیف هر کدام باعث تزلزل دیگری می‌شود. به همین اعتبار نقض سیستماتیک و منسجم قانون مستقیماً اقتدار دولت مرکزی و حاکمیت ملی را تضعیف می‌کند. مخصوصاً اینکه اگر گروه‌های مشابه در دیگر نقاط کشور به این نتیجه برسند که امکان رفتار خودسرانه و فراقانونی دارند و حتی در این چار‌چوب مورد حمایت قسمتی از مراجع متنفذ سیاسی نیز قرار می‌گیرند، اوضاع به شکل مضاعف به هم خواهد ریخت و دومینویی قدرت‌تمند از خودسری و خودمختاری حقوقی شکل می‌گیرد. این یعنی از دست رفتن معنا و کارکرد حاکمیت ملی به شکلی که نه‌نظر اکثریت جامعه قابل اعمال به‌عنوان یکی از محورهای اصلی حکمرانی است و نه دولت مرکزی و قوانین ملی قدرت اعمال مدیریت و حاکمیت بر پهنه سرزمین را دارند.

در تمام طول تاریخ از بین رفتن اقتدار دولت مرکزی بر اعمال حاکمیت ملی بوده که عمده‌ترین دلیل فروپاشی کشورها و حکومت‌ها شده است؛ از سقوط

دیروز

محتمل می‌داند، بازتأسیس ساواک اسباب هراس ایشان شده. همچنین،

صلاحیت شخصی دادگاه مربوطه از رهگذر اقامت ثابتی در حوزه قضایی